

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра міжнародних економічних відносин

Допущено до захисту
завідувач кафедри
д.е.н., проф.Козак Ю.Г.
“ ____ ” _____ 2019 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності міжнародна економіка
за темою:

«Удосконалення міжнародних розрахунків у діяльності комерційного
банку (на прикладі АТ КБ «ПриватБанк»)»

Виконала: студентка 4 курсу, групи 44а
спеціальності 6.030503 Міжнародна економіка
Моцяк Анастасія Миколаївна

Науковий керівник: к.е.н, доцент кафедри МЕВ
Уханова Інна Олегівна

Одеса – 2019

АНОТАЦІЯ

Моцяк Анастасії Миколаївни, «Удосконалення міжнародних розрахунків у діяльності комерційного банку (на прикладі АТ КБ «ПриватБанк»)»

випускна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 6.030503 «Міжнародна економіка», Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2019.

Випускна робота складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження - процес проведення та організації міжнародних розрахунків.

У роботі розглядаються підходи дослідження міжнародних розрахунків: визначено сутність категорії «міжнародні розрахунки», досліджено та узагальнено чинники та особливості, що впливають на розвиток міжнародних розрахунків, наведено методи оцінки міжнародних розрахунків у діяльності комерційних банків.

Проаналізовано внутрішні та зовнішні чинники, що впливають на міжнародну діяльність АТ КБ «ПриватБанк» (за допомогою інструментів SWOT та PEST аналізу), проведено аналіз діяльності банку в обслуговуванні корпоративних клієнтів, проаналізовано процедуру проведення міжнародних комерційних розрахунків АТ КБ «ПриватБанк».

Запропоновано основні організаційні заходи щодо удосконалення діяльності із здійснення міжнародних розрахунків АТ КБ «ПриватБанк за рахунок включення страхового полісу до договору та активної участі банку у міжнародних конференціях та виставках з питань міжнародних розрахунків, впровадження інноваційних форм платежів.

Ключові слова: міжнародні розрахунки, зовнішньоекономічна діяльність банку, кореспондентські зв'язки, валютна позиція, документарне інкасо, акредитив, банківський переказ, SWIFT, TARGET, інновації.

ANNOTATION

Anatasiia Motsiak, "Improvement of international payments in the activity of a commercial bank (on the example of JSC CB PrivatBank)" on the receipt of educationally qualifying level of bachelor of specialty 6.030503 "International economy" the Odessa national economic university Odessa, 2019

Thesis consists of three chapters. The object of research is the process of international payments conducting and organization. The subject of the study is theoretical basis and practical organizational and economic measures to improve the activities of commercial banks in the field of foreign economic activity.

Diploma thesis deals with theoretical aspects of international payments: the essence of the category international payment is determined, the factors and features influencing the development of international payments are researched and generalized, and methods of estimation of international payments in the activities of commercial banks are presented.

The internal and external factors influencing the foreign economic activity of JSC CB PrivatBank were analysed, using SWOT and PEST analysis tools, the investigation of the bank's activity with corporate clients has been carried out, the procedure of conducting international commercial payments by JSC CB PrivatBank has been explained.

The main directions of increase of efficiency in international payments organization for JSC CB PrivatBank are offered such as including the insurance policy to the contractors' agreement and the active participation in international conferences and exhibitions on international payments questions, introduction of innovative forms of payments.

Key words: international payments, foreign economic activities of the bank, correspondent relations, currency position, documentary collection, letter of credit, bank transfer, SWIFT, TARGET, innovations.

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП	4-6
РОЗДІЛ ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ	
1. МІЖНАРОДНИХ РОЗРАХУНКІВ	7
1.1. Міжнародні розрахунки: сутність, чинники та особливості.....	7-17
1.2. Класифікація міжнародних розрахунків	17-34
1.3. Основні методи оцінки міжнародних розрахунків у діяльності комерційних банків	34-40
Висновки до розділу 1.....	41
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ МІЖНАРОДНИХ КОМЕРЦІЙНИХ РОЗРАХУНКІВ АТ КБ «ПРИВАТБАНК».....	42
2.1. Характеристика АТ КБ «ПриватБанк» як суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності	42-51
2.2. Аналіз показників діяльності АТ КБ «ПриватБанк» в обслуговуванні суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності	51-54
2.3. Аналіз проведення міжнародних комерційних розрахунків АТ КБ «ПриватБанк».....	54-66
Висновки до розділу 2.....	67
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АТ КБ «ПРИВАТБАНК» ПРИ ПРОВЕДЕННІ МІЖНАРОДНИХ КОМЕРЦІЙНИХ РОЗРАХУНКІВ	68
3.1. Організаційні заходи удосконалення діяльності із здійснення міжнародних розрахунків АТ КБ «ПриватБанк»	68-77
3.2. Впровадження інноваційних форм розрахунків у діяльності АТ КБ «ПриватБанк» шляхом системних продуктів.....	77-85
Висновки до розділу 3.....	86
ВИСНОВКИ.....	87-89
Список літературних джерел.....	90-94

ВСТУП

Актуальність теми. Комплексне вивчення перспектив використання сучасних систем міжнародних розрахунків набирає все більшого значення. Постійно зростаючі обсяги оборотів платежів між різними банками у різних країнах обумовили необхідність створення комунікаційних систем, які б мали певний стандартизований вигляд і працювали зі спільною базою даних. Вирішенням цього питання стали міжнародні платіжні системи. Однак сфера міжнародних розрахунків у ЗЕД все ще потребує постійного вдосконалення, особливо за умов інтеграції України у сучасну систему світо господарських зв'язків – все більше підприємств стають учасниками міжнародних економічних відносин та потребують налагоджених, швидких, точних операцій щодо переказу іноземної валюти, здійснення розрахунків за акредитивами, інкасо, новітніми системами переказу коштів іноземним партнерам. Вищевикладене обумовлює актуальність теми випускної роботи.

Теоретико-методологічною основою дослідження є наукові праці значної кількості українських та зарубіжних вчених-економістів, серед яких особливо доцільно виокремити: Івасів Б.С., Козак Ю.Г., Мілай А.О., Тюріна Н.М., Карвацька Н.С., Васюренко О.В., Стрілець О. М., Лапицька Л. М., Прийдун Л.М., Рудан В.Я., Шемшученко Ю.С., Міщенко В.І., Слав 'янська Н.Г., Коренєва О.Г., Колеснікова В. І., Кроливецька Л.П. тощо. У роботах цих авторів проаналізовано необхідність сучасних міжкордонних розрахунків, названо основні актуальні системи платежів, дана оцінка їхнього впливу на стан міжнародних фінансів.

Метою випускної роботи є вироблення теоретико-методичних підходів та практичних напрямків удосконалення міжнародних розрахунків у діяльності комерційного банку.

Для реалізації поставленої мети потрібно вирішити наступні **завдання:**

- дослідити економічну сутність категорії «міжнародні розрахунки»;

- систематизувати основні чинники та особливості, що впливають на розвиток міжнародних розрахунків комерційних банків;
- узагальнити методи оцінки міжнародних розрахунків у діяльності комерційних банків;
- надати характеристику АТ КБ «ПриватБанк» як суб'єкту зовнішньоекономічної діяльності;
- проаналізувати показники діяльності АТ КБ «ПриватБанк» в обслуговуванні суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності;
- здійснити аналіз проведення міжнародних комерційних розрахунків АТ КБ «ПриватБанк»;
- запропонувати організаційні заходи удосконалення діяльності із здійснення міжнародних розрахунків АТ КБ «ПриватБанк»;
- розробити рекомендації щодо впровадження інноваційних форм розрахунків у діяльності АТ КБ «ПриватБанк».

Об'єктом дослідження є процес проведення та організації міжнародних розрахунків.

Предметом дослідження виступають теоретико-методичні та організаційно-економічні рішення щодо удосконалення діяльності комерційних банків у сфері ЗЕД.

Вихідними даними для дослідження і розробки поставлених задач стали наукові статті провідних вчених-економістів, монографічна література, періодичні видання, внутрішня документація та регламенти АТ КБ «ПриватБанк».

У процесі дослідження застосовувалися **загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання**: аналіз та синтез, індукція та дедукція, абстрактно-логічний метод, метод узагальнення та класифікації. До спеціальних методів належать метод економічного аналізу, графічний та табличний методи.

Практичне значення результатів відображається в наданні рекомендацій підприємству АТ КБ «ПриватБанк» щодо підвищення рівня

ефективності його діяльності при проведенні міжнародних розрахунків у сфері ЗЕД.

За результатами виконання випускної роботи бакалавра **опубліковано** 2 наукові статті:

1. Моцяк А., Уханова І.О. Аналіз стану та динаміки розвитку українського ринку послуг з міжнародних розрахунків у ЗЕД (на прикладі АТ КБ «ПриватБанк»)/ А. Моцяк, І. О. Уханова // Збірка форуму «Розвиток міжнародної торгівлі в умовах глобальних економічних дисбалансів» (м. Житомир, 11 квітня 2019 р.)/ Житомирський державний технологічний університет. – Житомир: ЖДТУ, 2019. Форум проводився в онлайн форматі.

2. Моцяк А., Уханова І. О. Сучасні системи здійснення міжнародних розрахунків в ЗЕД / А. Моцяк, І. О. Уханова // Матеріали студентської науково-практичної конференції «Минуле, Сучасне, Майбутнє», Випуск 9 (м. Одеса, 9 квітня 2019 р.) / Одеський національний економічний університет. – Одеса: ОНЕУ, 2019. – С. 294-398.

Обсяг та структура роботи: випускна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 94 сторінок. Робота містить 29 таблиць та 13 рисунків.

ВИСНОВКИ

Система міжнародних розрахунків є надзвичайно динамічною і постійно розвивається, тому українські комерційні банки повинні ретельно досліджувати новітні тенденції у даній сфері та намагатися виробляти заходи, які активізують залучення клієнтів, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність.

Міжнародні розрахунки - система певних механізмів щодо реалізації грошових вимог і зобов'язань, які виникають між різними суб'єктами у сфері міжнародних економічних відносин. Провідна роль при проведенні міжнародних розрахунках належить комерційним банкам, оскільки вони здатні виступати гарантами, фінансувати різні фінансові операції. На загальний стан міжнародних розрахунків впливають такі фактори, як політичні та економічні відносини між країнами, валютне законодавство, позиція країни на товарних та грошових ринках тощо.

У світовій практиці використовують такі основні види міжнародних платежів: інкасо (чисте / документарне, експортне/ імпортне тощо), акредитив (чистий / документарний; той, що виконується банком-емітентом у країні імпортера / виконується авізуючим банком, що знаходиться в країні бенефіціара), банківський переказ, сучасні системи міжнародних платежів Visa, Europay та SWIFT і тд. Інкасо є дешевшим за акредитив, та використовується, коли є певний ступінь довіри між контрагентами. Особливістю акредитиву є те, що банк виступає посередником, який обов'язково стежить за виконанням сторонами своїх зобов'язань один перед одним.

Для визначення ефективності участі банків у проведенні міжнародних платежів та інших валютних операції використовується система CAMELSO, яка відображає ліквідність, платоспроможність, дохід та стан активів банку. Також, важливим є аналіз показника рентабельності – відносний показник економічної ефективності, який відображає рівень ефективності використання ресурсів (активів банку) і капіталу банку. У свою чергу,

рентабельність власного капіталу банку (ROE) можна також розрахувати за допомогою формули Дюпона (DuPont formula) через три концептуальні складові: рентабельність продажів, оборотність активів і коефіцієнт капіталізації (leverage ratio).

Аналіз даних економічної діяльності АТ КБ «ПриватБанк» показав, що він займає лідируючі позиції поміж цих банків, оскільки протягом останніх 4 років обсяг балансу майже в 2 рази перевищує суми балансів банків-конкурентів. У додаток до цього, простежується позитивна тенденція росту активів, показників ліквідності та рентабельності активів і власного капіталу за останні 2 роки. Однак, у 2016 році Банк був на межу визнання неплатоспроможним. Саме через це був націоналізованим державою.

АТ КБ «ПриватБанк» є найпопулярнішим банківським брендом України. Основну частину клієнтської бази банку складають підприємства, основний вид діяльності яких торгівля і комерційна діяльність. Також у 2018 році у порівнянні з 2017 роком кількість клієнтів, що здійснюють ЗЕД зросла майже на 61%, а кількість зовнішньоекономічних угод збільшилась на 741898 шт., що безперечно є гарним показником діяльності Банку у сфері ЗЕД.

ПриватБанк пропонує широкий спектр послуг для корпоративних клієнтів, починаючи з можливості самостійного вибору бажаного курсу обміну для проведення валютних операцій та закінчуючи великою кількістю видів міжнародних розрахунків: інкасо, акредитиви, банківські гарантії та інші сучасні міжнародні системи платежів (SWIFT, PayPal, Liqpay, PrivatMoney і т.д.). Більшість корпоративних клієнтів надають перевагу саме документарному акредитиву, оскільки банк виступає третьою авізуючою стороною. Також все більшої популярності серед клієнтів у сфері ЗЕД набувають також банківські гарантії. Однак, АТ КБ «ПриватБанк» зіштовхується з рядом проблем, що уповільнюють його розвиток у сфері ЗЕД наприклад, підвищення конкуренції на ринку міжнародних платежів, нестабільність програмних комплексів, валютні ризики та інфляція.

На базі проведеного SWOT-аналізу АТ КБ «ПриватБанк» доцільним є розширення участі Банку на ринку міжнародних банківських послуг (подальша участь у банківських конференціях та виставках, напр., SIBOS та Gewinn-Messe 2019), більш активна робота відділу маркетингу по інформованості потенційних клієнтів про послуги банку та інформування клієнтів про високу якість і прийнятну ціну банківської продукції, аби утримати їх від переходу до конкурентів.

Пропозиції КБ «ПриватБанк» щодо поліпшення проведення розрахунків акредитивної форми включають наступне: включення до переліку документів, що подаються, страховий поліс організації, відомої на страховому ринку; співпраця тільки з висококваліфікованими кадрами, оскільки в більшості випадків договори повинні перевірятись вручну; для інкасової форми рекомендовано заздалегідь з'ясовувати можливість продажу товару іншому покупцеві в конкретній країні, якщо товар уже був відправлений імпортеріві, але під час його транспортування виявляється, що він не готовий виконати свої зобов'язання.

Задля успішного впровадження інноваційних форм розрахунків у діяльність, АТ КБ «ПриватБанк» рекомендовано використовувати тільки ліцензійне ПЗ та обладнання, сприяти підвищенню кваліфікації персоналу, проводити попереднє тестування нових технологій та впроваджувати новий продукт тільки на певні обмежені види банківських операцій.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ

Законодавчі акти

1. Порядок визначення та затвердження рейтингової оцінки банку за рейтинговою системою CAMELSO: рішення правління Національного банку України від 01.11.2016 р. №393-рш.- 2016. - – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=123651&showTitle=true
2. Правове керівництво ЮНСІТРАЛІ з електронного переведення коштів: закон України від 01.01.1987 №995_880. – 1987. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_880
3. Про банки і банківську діяльність: закон України від 07.12.2000 № 2121-III. – 2000. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
4. Про затвердження "Правил бухгалтерського обліку уповноваженими банками України обмінних операцій в іноземній валюті та банківських металах": закон України від 21.07.97 N 238. – 1997. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0461500-97>
5. Про здійснення операцій із валютними цінностями: положення Національного Банку України від 02.01.2019 № 2. – 2019. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/document/download?docId=85227210>
6. Про зовнішньоекономічну діяльність: закон України від 16.04.1991 № 959-XII. – 1991. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12>
7. Про систему валютного регулювання і валютного контролю: декрет КМУ від 19.02.1993 № 15-93. – 1993. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15-93>

8. Рекомендації Комісії ЄС «Про прозорість умов банківського обслуговування щодо транскордонних фінансових угод» : закон України від 14.02.1990. – 1990. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_274

Друковані видання

9. Банки і банківська справа / За ред. д.е.н., проф. І.Т. Балабанова. - СПб: Пітер. - 2001. - с. 256

10. Банківський менеджмент. Підручник / За ред. д.е.н., проф. О.І. Лаврушина. 3-є вид-во., перероб. і доп. - М.: КноРус. - 2009. - с.560

11. Банківська справа / За ред. проф. В.І. Колесникова, Л. П. Кроливецкой. М.: 2015. - с.471

12. Банківська справа: підручник / О.І. Лаврушин, І.Д. Мамонова, Н.І. Валенцева [и др.]; під ред. засл. діяч. науки РФ, д-ра екон. наук, проф. О.І. Лаврушина. - 8-е вид-во. - М.: КНОРУС, 2009. - с. 768

13. Васильєва Т.А. Маркетинг банківських інновацій// Т.А. Васильєва, С.Н. Козьменко, С.В. Леонов// Маркетинг і менеджмент інновацій. – № 1. – 2011. – С. 13-28.

14. Догмгінський Я. Підводні камені розрахунків акредитивами // Валютне регулювання і ЗЕД. 2005. № 5. с. 15-18.

15. Друкер П. Бізнес та інновації / Пер. з англ. - М.: ВД «Вільямс». - 2009. - 432 с.

16. Єрмакова О. А. Зовнішньоекономічна діяльність: підприємство-регіон [монографія]. / Ю. Г. Козак, Н. В. Притула, О. А. Єрмакова та ін. - К.: Центр учбової літератури, 2016. - 240 с.

17. Козак Ю.Г. Міжнародні фінанси [тескт] навч. посіб. 5-те вид. перероб. та доп./ за ред. Козака Ю. Г.— Київ – Катовіце.: Центр учбової літератури, 2014. – 348 с.

18. Крахмальов С.В. Сучасна банківська практика проведення міжнародних платежів: Учб. посіб. М.: ГроссМедиа. - 2007. – с. 208

19. Лапицька Л. М. Форми міжнародних банківських розрахунків в Республіці Білорусь у сучасних умовах. – 2012. – с. 314-317
20. Лютий І. О. Банківський маркетинг : підручник для вузів / Ігор Олексійович Лютий, Ольга Олегівна Солодка . – Київ : ЦУЛ, 2010 . – 775 с.
21. Митна енциклопедія: У двох томах. Т.1/: Редкол.: ... І.Г. Бережнюк (відп. ред.) та ін. – Хмельницький : ПП Мельник А.А., 2013. – 472 с. – (Митна справа в Україні. Т. 22).
22. Міжнародні комерційні угоди та розрахунки: нормативно-правове регламентування. Навч. посібник / За ред.. Козака Ю.Г., Логвінової Н.С. — К.: ЦУЛ, 2010, ст. 629
23. Міжнародні розрахунки та валютні операції: навч. посіб. / Б.С. Івасів, Л.М. Прийдун, В.Я. Рудан. — Тернопіль: Вектор, 2013. —572 с.
24. Мілай А. О. Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції : Навч. посіб. — К. : МАУП, 2007. — 384 с. — Бібліогр.: С. 376–380.
25. Міщенко В.І. Банківські операції: Підручник / В.І. Міщенко, Н.Г. Слав 'янська, О.Г. Коренєва. — 2-е вид., переробл. і доп. — К. : Знання, 2007. — С.155
26. Парсолова С. П. Банківські операції: навч. посіб. та практ. / С. П. Парсолова, О. С. Вовченко- К. : "Центр учбової літератури", 2013. - 568 с.
27. Рабець Н. Варіант з інкасо зручний, але ненадійний // Білоруський ринок. - 2005. - № 23. - С. 28-30
28. Санто Б. Інновація як засіб економічного розвитку / Пер. з угор. - М. : Прогрес. - 1990. - 296 с.
29. Страхування: економіка, організація, управління: [підручник для вузів]: в 2 т. // [А.Н. Базанов, П.А.Власов, Н.В. Комарова та ін.]. ; під. ред. Г. В. Чернової; СПбГУ, екон. факультет. - Т.2 - М.: «Економіка», 2010. - с. 671
30. Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю.С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. — К.: "Укр. енцикл.", 2002. — Т. 4: Н - П. — 720 с.: іл.

Електронні ресурси

31. Агеев М. Нові технології платіжних карт. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://coolidea.ru>
32. Жданов І.Ю. Трифакторна модель Дюпона. Формула розрахунку. – 2018. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://finzz.ru/model-dyupona-formula-3-modifikacii.html>
33. Охлопков А.В. Банківські інновації та особливості їх реалізації в сучасному банківському секторі // Ініціативи ХХІ століття. - № 1-2. - 2011. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.ini21.ru>
34. Яценко О.В. Інновації в банківській системі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук / О.В. Яценко - 2016. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/10_DN_2012/Economics/1_106528.doc.htm
35. Загальний обсяг платежів PayPal 2014 - 2018 років. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.statista.com/statistics/277841/paypals-total-payment-volume/>
36. Ключові дати історії АТ КБ «ПриватБанк» з 1992 по 2018 рр.. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://docs.google.com/document/d/1XaZgVtQUoH8QS9S6-sAaTgB-ndafiS8gFdT86vuPWR8/edit>
37. Окрема консолідована фінансова звітність та звіти незалежного аудитора АТ КБ "ПриватБанк" за 2015-2018 рр. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://static.privatbank.ua/files/acpbua/Separate%20UKR_PB%202016.pdf
38. Офіційний сайт АТ КБ «ПриватБанк». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://privatbank.ua/>
39. Офіційний сайт SWIFT. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.swift.com/about-us/discover-swift?AKredir=true>
40. Офіційний сайт форуму SWIFT – SIBOS. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.sibos.com/about/sibos-2019-london>

41. Офіційний сайт виставки GEWINN-MESSE 2019. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.gewinn-messe.at/de-at.html>
42. Статистика платежів ЄЦБ (повний звіт). - 2017. - с. 148. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://sdw.ecb.europa.eu/reports.do?node=1000004051>
43. Статут АТ КБ "ПриватБанк" від 17.01.2019 № 25. - 2019. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://static.privatbank.ua/files/new-statut_07.03.pdf
44. Трафік і цифри SWIFT. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.swift.com/about-us/swift-fin-traffic-figures#topic-tabs-menu>
45. Agile Certified Professional 2019. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://worldexpo.pro/agile-certified-professional>
46. CNP Expo 2019. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://worldexpo.pro/cnp-expo>
47. Fintex Summit 2019. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://worldexpo.pro/fintex-summit>
48. Five Innovation Trends That Will Define Banking in 2019. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://thefinancialbrand.com/77869/innovation-trends-banking-ai-api-personalization-payments/>
49. Interop 2019. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://worldexpo.pro/interop>
50. Seamless Banking 2019. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://worldexpo.pro/seamless-banking>
51. The Nilson Report “Global Cards”. – 2019. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nilsonreport.com>;
52. Unified Communications Expo 2019. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://worldexpo.pro/ucexpo>